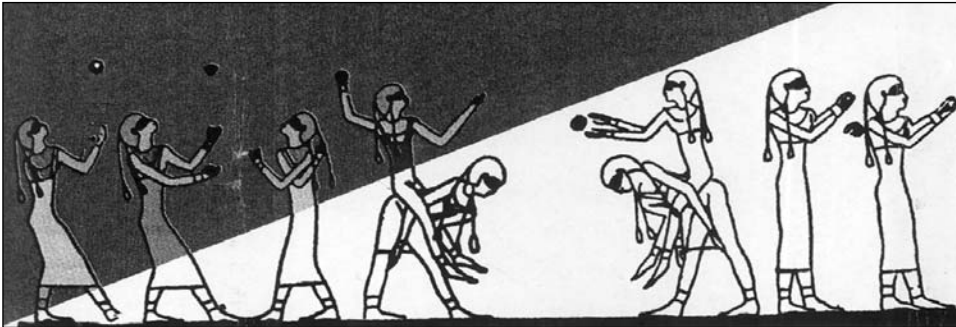

PELOTA-JOKUAREN JATORRIA

¿EJIPTO? (LARRAUNDAR BATI ERANTZUNA)

(Larraun Naparo'an dagoan Aran bat da, Lekunberri izeneko erri ederraren inguruan. Bâ larraundar bati erantzunez, idatz-lan au "Diario de Navarra'n" idatzia da Orregaitik doa Naparroa'ko euskeraz. Ta, onen atzetik joango dira gai berari-buruz beste batzuk).

Nere izenaren ondoan agertzen diren zenbakiak, nere urrutizkiñaren zenbakiak dire, irakurleren bat edo batek zerbait galderu nai ba' dit, nora deitu jakin dezan. Ta, nere telefono orren mezu-jasotzaille automatikoan onoko eskari au irakurri aal izen dut gaur, ilbeltzaren 17'an: "Aspaldi ontan Donosti'n bizi naiz beño jatorriz larraundarra naiz. Nik eta nere lagun batzuk, pelota kanpotik etorritako gauze dugun jakin nai giñuke". Pozik eta errez emango dizuet eskatzen didazutenaren berri. Ainzuzen "Naparroa'ko Egunkari onek bere eskuetan arturik bait dauke Pelotaren Edestia.

Asieratik baietz esango dizuet. Baditekeela gure pelotajokua kanpotik etorria izetea. Nere ustez, mundu guzian jokatu bait da pelotaz. Baiña gure Euskalerrri au ere "mundu guzi" orren zati bat delarik, baditekeela emen bertan sortua izetea ere. Orregatik, pelotaz ari galararik, bearrezkoa dugu "pelotaren edestia" eta "euskal-pelotajokuareren" edestia bata besteagandik zintzo bereiztea.

Izenere, -aiñ gauza polita da pelota! Aiñ borobilla! Aiñ egokia jokurako! Emaiezu umeei pelota bat. Berealaxe asiko zaizkizu berarekin jostaketan. Umeek ez ezez, abere beraiek ere atsegiñ aundiz artzen dute pelota. Emaiozu bat txakur bati; edo katuxo bati! Laister asiko zaizkizu auek pelota ori atzaparretan artuta jostaketa bizian. Orregatik mundu guzian eta mende guztietan izen zaigu pelota jostagaillurik maiteena.

Edestiaurre zarrean, ots, leen-preistorian, oialik ez zuten orduango jende aiek. Eizatzen zituzten piztien larrua erabilli oi zuten, oialaren orde, beren bearkizunetarako. Ba, ziur nago ni, gizonezko ta emakumezko aiek larrukiz pelota bat eginda, direla amar milla, ogeimilla, ogeitamar milla urte, leize-zulo batekoek beste leize-zulo batekoen aurka biribiziko partiduak jokatzen zituztela, gero bertsoz beren garaitzak abeztuz. Ezpairik gabe, pelotariak izeteaz gañera, bertsolariak ere bai bait ziren. Lenen maillako bertsolariak!, etnografiak erakusten digunez.

Zori txarrez, jende aiek, naiz primerako margolariak izen, ez zuten oraindik idazketarik sortu, eta ez ziguten testigutza idatzirik utzi. Ezta, pelotari-buruz, margoztutakorik ere. Baziren ba margolari yayoak gure Asaba zar aiek! Aro zaar artan, direla amarmillatik ogeimilla arteko epe luze artan, munduko kulturarik aundiena Euskalerrrian

egon bait zen. Gure leizeetako ormetan ainbeste pizti bikaiñ margozturik utzi zizkiguten gure Asaba trebe aiek ez ziguten pelotari-buruz ezer margoztu.

Alatagutziz, margo-lan bat dugu pelota-jokuari-buruzko aipurik zaarrena, Baiña ez Euskalerrrikoa. kanpokoa baizik, Ejipto'ko Tebas uriko illobi dotore batean aurkitua. Gure leizetako irudiak beño berriagoa. Zarra, ala're!. Direla lau milla, bost milla, urtekoa. Margo orrekin asten da pelotajokuareren edestia.

Ementxe, bait damaizut bera, so egio gun ba margo polit eta txit garrantzitsu orri. Bertan bederatzi gazte agertzen zaizkigu. Denak emakumezkoak, soñekoek eta burutik zintzilika dituzten tontor luzeek adierazten diguten. Denek daramazkite txonkatilletan eraztun zabalak. Urrezkoak bearbada. Bederatzi neskon jokua zirimoni sagaratu bat dela bait dirudi.

Erdian, lau neska dakuskigu. Bi, alkarri begira, gerritik aurreruntz okertuta. Beroien gañean, zaldian zalduna bezala zandalatraka beste biak, jokuan. Eskuiñekoak, ezkerrekoak botatzen dion pelota bere bi eskuen artean artzera dijoala dirudi. Erdiko lau neskok bularretatik beera billutzik daudela ematen du. -Billutzik gizakumea, Jainko arras garbiaren aurrean!!! Orregatik dirudi zirimuni ortako pertsonarik garrantzitsuenak beroiek direla.

Bi ertzetako neskek gona luzez jantzirik agertzen zaizkigu. Ezkerreko iru nesketatik, bi, pelota batak besteari jaurtiziz ari dire jolasten, Irugarrena, bera bakarrik, pelotagoruntz boteaz.

Eskubiko ertzean daudenak, berriz, biak kanpora begira, esku-artearen gorderik daukaten pelota norbaiti eskeintzen diote noski. Jainkoari ote?

Neska-talde guzti orrek darabilkien jokuari-buruz deus ez dakigu. Ezin esan, beraz, joku orren arauak nolakoak ziren. Denadela, margo au dugu pelotaren edestiko lenen dokumentua. Ta, bertan, mobimentua, batez ere erdiko bi neska "zaldunen" bidez, ederki adieraztera emana dagoela aitortu bearrak gera.

Latiegi'tar Bixente 945 220050.